

ԱՂՄՈՒԿ ԵՒ ԱՆԴՈՐՐ

Posted on December 12, 2020 by Keghart

Category: [Opinions](#)

Յարուժ Տէր Դաւիթեան. Լոս Անճելըս, 12 Դեկտեմբեր 2020

Կը յիշէ՞ք Նախագահ Լեւոն Տէր Պետրոսեանի Սեպտեմբեր 26, 1997-ի մամլոյ ասուլիսին Արցախի նուիրուած հատուածը, ուր փոխ-գլխումներ կ'առաջարկէր: Ի՞նչ կը սպասէր Նախագահը, բացուելով ժողովուրդին: Իր իսկ բառերով՝ «մամուլում եւ հրապարակային ժողովներում ԼՈՒՐՁ բանավէճ ծաւալել հայ ժողովուրդի առջեւ ծառացած ամենակնճռոտ խնդրի՝ Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտութեան կարգաւորման հնարաւոր ուղիների շուրջ»: Ի՞նչ եղաւ արձագանքը: Դարձեալ իր բառերով՝ «Ընդդիմութեան արձագանքը դուրս չեկաւ հայիոյանքի, վերագրումների, պիտակաւորումների եւ խեղաթիւրումների շրջանակից: Չարուեց ոչ մի բանական առաջարկ, չներկայացուեց ոչ մի այլընտրանքային ծրագիր, չբերուեց ոչ մի հիմնաւոր հակափաստարկ»: Այլ խօսքով, լուրջ բանավէճ ծաւալելու Նախագահի հրաւերին, ընդդիմութեան պատասխանը եղաւ աղմուկ բարձրացնելով պղտորել ջուրերը, որսալու համար իր ձուկը՝ տիրանալ իշխանութեան:

Շատ ցաւալի է սկատել, որ այսօր Նոյն ընդդիմութիւնը, հայիոյանքի, վերագրումներու, պիտակաւորումներու եւ խեղաթիւրումներու աղմուկով կը փորձէ դարձեալ տիրանալ իշխանութեան, փոխանակ նպաստելու անդորր իրավիճակի մը գոյացման, ուր լուրջ բանավէճերու ծաւալմամբ կարելի կը դառնայ մեր առջեւ ծառացած խնդիրներուն յարմարագոյն լուծումներու որոնումը:

Այստեղ խիստ կարեւոր կը սեպենք գուգահեռի մը ընդգծումը:

Մայիս 30, 1999-ի խորհրդարանական ընտրութիւններուն, ջախջախիչ յաղթանակ արձանագրեց Վազգէն Սարգսեանի եւ Կարէն ՏԵՄԻՐՃԵԱՆԻ գլխաւորած դաշինքը: Ի տես ժողովրդավար այս յաղթանակին, համայն հայ ժողովուրդը, Հայաստանի եւ Սփիւռքի տարածքին, խանդավառուեցաւ մեզի սպասուող պայծառ ապագայի ակնկալութիւններով: Դժբախտաբար, 5 ամիս չանցած, իրագործուեցաւ Հոկտեմբեր 27-ի սպանդը, գլխատուեցաւ մեր պետականութիւնը, եւ ժողովրդավար Հայաստանը «ճաշակեց» յաջորդ 20 տարիներու մենատիրութիւնն ու անազակապետութիւնը:

Թաւշեայ յեղափոխութեամբ եւ Դեկտեմբեր 9, 2018-ի խորհրդարանական արտահերթ ընտրութիւններով, ժողովրդավարութիւնն ու խանդավառութիւնը վերականգնուեցան: Բայց դատական համակարգը իրենց ձեռքին պահած Նախկինները, իրենց պահած ֆինանսական եւ քարոզչական միջոցներով, ամեն քայլափոխին խոչընդոտեցին համակարգային բարեփոխումներու փորձերը: Նախորդ 20 տարիներուն, երկրին հասցուած աները կարելի չէր վերացնել կարճ ժամանակամիջոցի մէջ, ու Նոյեմբեր 10, 2020-ին իրականացաւ առաջին Նախագահի Յունուար 8, 1998-ին Նախատեսած աղէտը. «Ես ցաւով Նախագգում եմ, թէ դա (status-quo-ի պահպանումը-ՅՏԴ) ինչ ահաւոր վտանգ է ներկայացնում թէ՛ Ղարաբաղի, թէ՛ Հայաստանի գոյութեան համար: Այսօր մենք, ինչպէս Պաթումից ու Ալեքսանդրապոլից առաջ, թերեւս Ղարաբաղի հարցի

Նպաստաւոր լուծման եւ Հայաստանի բարգաւաճման վերջին պատեհութիւնն ենք կորցնում:» Այսօր եւս, ինչպէս Հոկտեմբեր 27-էն ետք, կը գտնուինք ժողովրդավարութեան կորստի նախօրեակին ու միայն անդորր մտածելակերպով կրնանք յաղթահարել այս վտանգը, եւ ոչ թէ աղմկահարոյց ցոյցերով ու յայտարարութիւններով:

Վերլուծելով այսօրուան իրավիճակը եւ մեկնելով բացառապէս Հայաստանի պետական շահերէն, մենք կը յանգինք հետեւեալ եզրակացութիւններուն.

1. Քաղաքական ընդունուած երեւոյթ է, որ երբ երկիր մը կ'ենթարկուի ահաւոր ցնցումի մը, ինչպիսին եղաւ մեր պարագային, օրուան իշխանութիւնները, կրելով պատահածին պատասխանատուութիւնը, պետք է հրաժարական տան եւ հող պատրաստեն արտահերթ ընտրութեանց միջոցաւ առնելու եւ ընդունելու ժողովուրդի որոշումը:
2. Քաղաքական ընդունուած երեւոյթ է նաեւ, որ այդ ընտրութիւնը պետք է կատարուի կայուն եւ ժողովրդավար պայմաններու մէջ, համաձայն երկրի սահմանադրական կարգերուն: Այլապէս, երկիրը կրնայ մէկ ծայրայեղութիւնէ երթալ այլ ծայրայեղութեան, աւելի եւս սաստկացնելով ցնցումը եւ ահաւոր վնաս պատճառելով երկրի պետականութեան:
3. Ուրեմն, պետք է մշակուի յստակ ծրագիր մը, որ պիտի ապահովէ ժողովրդավար, թափանցիկ եւ արդար ընտրութիւններու կայացումը: Ատիկա առիթը պիտի տայ քաղաքական ուժերուն, որ նախընտրական պայքարի միջոցաւ ժողովուրդին ներկայացնեն իրենց ծրագիրները եւ ան որ կը յաջողի շահիլ ժողովուրդի մեծամասնութեան վստահութիւնը, անոր կը վիճակուի որոշել թէ ի՞նչ ուղիով պիտի առաջնորդէ երկիրը:
4. Այնքան ատեն, որ այսպիսի ծրագիր մը չէ մշակուած ու համաձայնեցուած, արկածախնդրութեան համագօր պիտի ըլլայ կցկտուր եւ հապճեպ միջոցներով ընտրութիւն կայացնելը, նամանաւանդ երբ պսակածեւ ժահիրը կը շարունակէ կեանքեր հնձել: Հետեւաբար, հրապարակի աղմուկը պետք չէ շեղէ մեր ուշադրութիւնը, անդորր մտքով մշակելու այս տագնապէն դուրս գալու ուղիները: Տրուիլ հրապարակի աղմուկին, պիտի նշանակէ ակնկալել կործանիչ հետեւանքներ, ինչպէս եղաւ մօտիկ անցեալին:

Նոյեմբեր 10-էն ի վեր մենք ականջալուր կ'ըլլանք քաղաքական ղեկավարներու այնպիսի արտառոց արտայայտութեանց, որոնք ապշանք կը պատճառեն մեզի, որ այդ մարդիկ ինչպէ՞ս հասած են պատասխանատու դիրքերու: Մեզի համար միշտ ալ տարօրինակ թուացած է, որ այն քաղաքական գործիչները, որոնք իրենց մտքերը արտայայտելու համար կը դիմեն գռեհիկ եւ կամ գառանցանքի աստիճանի հասնող յայտարարութիւններու միջոցին, արդեօ՞ք չեն անդրադառնար, որ այդպիսով կանխաւ արժեքազրկած կ'ըլլան իրենց պատգամը: Կամ անոնք, որոնց խօսքերը չեն համընկնիր

իրենց գործերուն հետ, ինչպէ՞ս կ'ակնկալեն որ ժողովուրդը վստահի իրենց: Կամ անոնք, որոնք մեկնած իրենց շահերէն, նոյն հարցին կապակցութեամբ, ըստ պարագաներու կ'ունենան հակասական յայտարարութիւններ, չե՞ն անդրադառնար, որ պարզապէս ինքզինքնին կը վարկաբեկեն ու կը բացայայտեն իրենց սևանկութիւնը:

Փոխանակ այստեղ նշելու օրինակներ հրապարակը աղմկողներուն յայտարարութիւններէն, մենք կը նախընտրենք անոնց եւ մեր ընթերցողներուն ուշադրութեան յանձնել հետեւեալ քանի մը փաստերը, որ ըստ այնմ լուսաբանուին մտքերը եւ այդ հիման վրայ հասնին եզրակացութիւններու:

Ա. Բացայայտուեցաւ, որ բոլոր բանակցութիւններու պարագային մեզի կը պարտադրուէր քաշուիլ մեր հսկողութեան տակ գտնուող 7 շրջաններէն:

Բ. 2001-ի Քի Ուեսթեան համաձայնութեամբ, Մեղրին պիտի յանձնուէր Ազրպէյճանին եւ փոխարէնը Լեռնային Ղարաբաղը պիտի միացուէր Հայաստանին: Այսպիսով պիտի զրկուէինք Իրանի հետ մեր ունեցած սահմանէն եւ անելիով ենթարկուէինք շրջափակման: Այս համաձայնութիւնը պատրաստ էր ստորագրման, բայց հետաքրքրականօրէն վերջին վայրկեանին Հէյտար Ալիեւը խուսափեցաւ:

Գ. 2007-ի Մատրիտեան սկզբունքներով մենք ընդունած էինք, որ Ղարաբաղի բնակչութիւնը պիտի ունենայ նոյն համեմատութիւնը, ինչ որ էր 1988-ին: Այս կը նշանակէ, որ Շուշիի բնակչութեան 90 տոկոսը պիտի բաղկանար Ազերիներէ:

Դ. 2011-ի Կազանի բանակցութիւններուն Հայաստանը պատրաստակամութիւն յայտնած էր յանձնելու 7 շրջանները, բայց հանդիպած էր Ազրպէյճանի մերժման, որ յաւելեալ պահանջներ դրած էր սեղանին:

Ահաւասիկ տեսաք թէ ինչպիսի պայմաններ կը դրուէին մեր վրայ: Միաժամանակ, մենք ականատես կ'ըլլայինք Ազրպէյճանի միլիարդաւոր տոլարներու հասնող սպառազինութեան արշաւին: Ուրեմն ինչպիսի՞ խղճմտանքով մեր ղեկավարները կը շարունակէին մեր բանակը պահել 80-ական թուականներու զէնքերու մակարդակին եւ փոխարէնը իրենց համար դղեակներ կառուցել եւ երկրի հարստութիւնը թալանելով դուրս հանել: Եւ այս մարդոց դրածոները այսօր հրապարակէն հայրենասիրական քարոզներ կը կարդան մեր գլխուն, որ մեզի Եռատօն տուին: Ո՛չ, պարոնայք: Եռատօնը ձեր նախորդները տուին: Դուք մեզի տուիք Հոկտեմբեր 27, Մարտ 1 եւ անազակապետութիւն:

Այստեղ կ'արժէ մեջբերել Եռատօնի կերտիչներէն՝ սպարապետ Վազգէն Սարգսեանի հետեւեալ խօսքը. «Ամէն ինչ խառնուել է իրար: Երրորդ դասարանի կրթութեամբ որեւէ դուրսպրծուկ մէկ անտոմատով ու չորս դանակով կարող է ազգի ճակատագրի հետ կատակներ անել...: Հրեշաւոր կասկածն ու անհանդուրժողականութիւնը սրտներումս՝ վաղը ո՞նց ենք մէկմէկու թիկունք ապահովելու: Միասնութիւնից խօսելով յոգնեցինք, Նժդեհ ցիտելով (մեջբերելով) յոգնեցինք, ու բան դուրս չեկաւ...: Յապաղելու իրաւունք

չունենք: Շտապենք, քանի դեռ մուր ուժերը մեզ իրար դեմ չեն հասել, քանի դեռ ժողովուրդը, այնուամենայնիւ, հաւատում է մեզ»:

Այս յօդուածը գրեթէ աւարտած էինք, երբ այսօր կարդացինք Արցախի ազգային ժողովի նախագահ՝ Արթուր Թովմասեանի հետեւեալ կարեւոր տեղեկանքը. «...*Բոլոր ժամանակներում բանակցային սեղանին դրուած բոլոր փաստաթղթերը՝ Քի Վեսթ, Փարիզեան սկզբունքներ, Մադրիդեան սկզբունքներ, Կազանեան փաստաթուղթ, Լավրովի պլան, երբեք չեն արտայայտել ոչ միայն Արցախի ժողովրդի արմատական շահերը, այլ նաեւ համայն հայութեան: 2016-ի ապրիլեան պատերազմից յետոյ ՀՀ երրորդ նախագահ Սերժ Սարգսեանը ԱՀ նախկին նախագահ Բակօ Սահակեանի հետ հանդիպեցին 22 պատգամաւորների հետ: Սերժ Սարգսեանը հորդորեց մեզ համաձայնել եօթ շրջանների յանձնմանը: Մենք ասացինք, որ Մադրիդեան սկզբունքները չեն արտայայտում հայ ժողովրդի արմատական շահերը: Նա էլ ասաց՝ դուք բազմաթիւ անգամ լսել եք «Ղարս, Ղարս» երգը, եթե հրաժարուում էք Մադրիդեան սկզբունքներից, ապա մի օր կը լսէք «Ստեփանակերտ, Ստեփանակերտ» երգը:»*

Վերելի տուեալները ի մտի ունենալով եւ չբացառելով նորանոր բացայայտումներ, հարց կու տանք թէ յանուն ինչի՞ կ'ըլլայ բարձրաձայնուած աղմուկը: Ինչո՞ւ որոշ հատուածներ կը դիմեն ծայրայեղական կանչերով կիրքեր բորբոքելու աղմկարար միջոցին, փոխանակ անդորր մտքով կշռելու փաստերը եւ ըստ այնմ յանգելու որոշումներու: Մենք չենք կրնար մոռնալ, որ աղմկողներու ձեռքով իրագործուեցաւ Հոկտեմբեր 27-ի սպանդը: Ե՞րբ դաս պիտի քաղենք անցեալի փորձերէն, չկրկնելու համար նոյն սխալները:

There are no comments yet.